

RGULIJA TA' ĠAKBU

Min ma kienx jafu lil Ġakbu! Wara x-xogħol kien iġġaddi kull jum xi saġhtejn jew tlieta għand tal-ħanut tal-kafè qrib id-dar tiegħu. Minn dejjem kien hluqi; imma mindu kienet bdiet il-gwerra tal-Krimëa l-ebda lehen fost l-għajjat ta' dik il-qatta' rġiel ma kien jinstema' aktar minn tiegħu. Jekk kienu jixorbu xi pinta flimkien, Ġakbu, ma kienx jaf jixrob għas-saħħa ta' sħabu jekk ma jgħajjatx; jekk kienu jgħidu xi grajja ta' dak in-nhar, Ġakbu, meta ma kienx itarraff hu, ma kienx jaf ma jsemmax leħnu, jew biex jidhakk, jew biex igiddeb; jew jekk kienu jilagħbu, erħilu jmieri meta ma jkunx jirbaħ hu. U x'ma jsemmax leħnu! Dik il-ħabta tal-gwerra kien jagħmilha tajjeb: kellu baġħal u karettun, u kien jahdem ma' wieħed furnar, iġorru l-ħobz jew għal Sant' Jermu għand is-soldati, jew għal bnadi oħra. U kien ilaqqatha tajjeb: għalhekk dejjem ferħan u jithielaq,

Ma kienx hemm maħluq f'dawk l-inħawi li ma kienx jafu. U, biex ingħidu s-sewwa, hemmhekk ma kienx jista' ma jkunx magħruf, għax in-nies kollha taf lil xulxin. Kien joqgħod f'waħda mir-rkejjen tal-belt fejn in-nies issibhom bla għadd bħal nemmelija. Kullhadd qisu familja waħda. Go dawk il-kmamar mudlamin taħt saqaf baxx ftit li xejn kienu joqogħdu. Biex isajjru joħorġu l-kenur barra, biex jieklu jintasbu fuq l-għatba, u meta ma jkol-lhomx x'jagħmlu, in-nisa erħilhom ilabalbu u r-rġiel iġġaddi dulek siegħa l-ħanut.

Mela Ġakbu kien jafu u jħobbu kullhadd. U dak in-nhar, kollu daħk, kien qiegħed itarfilhom x'waħda kien għamel lis-soldati filgħodu. Ma kenitx l-ewwel darba li semgħu lil Ġakbu jħarref xi waħda fuq is-soldati u bahrin inglizi u billi kellu habta l-biċċa jzejjina, kullhadd kien jogħxa jisimgħu.

« -- Mela dalghodu għabbejt bħas-soltu għand il-furnar ta' ma' ġenbna . . . --

— Il-Hemsi?— staqsa żagħżuġh ta' xi għoxrin sena li kien lavrant ma' tal-ħanut, u malli sema' lil Ġakbu sa jibda jithaddet, telaq il-kikkri li kien jaħsel, mesah' idejh f'biċċa kollha mdennsa u miblula bix-xoġhol tal-ġurnata kollha u ġie jisma'.

-- Iva, l-Hemsi . . . Isma' jekk toqogħdu twaq-funi naqbad u ma ngħid xejn, tafux! — wieġeb Ġakbu, u reġa' qabad iġħid:—Mela, għabbejt u tlaqt ċaqlem ċaqlem lejn Sant'Jermu. U bidt għal taħt San Duminku biex inbghad nilwi għal Strada Rjali l-isfel u nigi fuq li-xprun; hemm nilwi nibqa diehel Sant'Jermu mill-bieb ta' fuq is-sur. Imma sewwa jġħidu li x-xemx minn filgħodu tidher, għax donnha mill-ewwel bdiet gejjja bil-għawġ! Malli wasalt taħt San Duminku narahom qegħdin idahħlu bettija mbid f'ħanut, din tizolqilhom u għal daqsxejn ma grietx fuq il-karettun tiegħi. Il-bagħal nafar u għal ftit ma ħarablix. Jien għedtlu xi haġa lil tal-ħanut, u ma gejniex fl-idejn għax ma ridtx nibda l-ġurnata hażin; u jien, jaħasra, allavolja l-patri ta' San Duminku wissieni biex ma nemminx dawn il-ħmerijiet, meta nibda l-ġurnata bil-għawġ dejjem għandu jigrili xi haġa dak in-nhar.

Għalhekk, ma gibthiex bi kbira, qbadt il-bhima u bqajt sejjer; u issa ingebbed il-bagħal meta l-karettun kien jehilli f'xi ħofra, issa natih xi daqqa ta' frosta meta jaħbat sa jgħawweg fil-mixi, fl-aħħar wasalt bis-sliema.

Tal-għassa kien drani, u b' "Ej Jack" ħallieni ngħaddi l-quddiem—"Jack" kienu jġħiduli dawk l-ingliżi, forsi għax l-ewwel biċċa ta' ismi tinstema' hekk.

Bqajt għaddej u fil-quċcata tar-rampa waqqaft il-karettun biex inħott il-qfief tal-hobz u n-niżżilhom isfel għax il-karettun ma jinżilx dik in-niżla hekk wieqfa; fit-tarf tagħha kont inferra' l-qfief, u mbagħad, intellagħhom battala,

Il-lum kelli disat ikfief, u, billi kienu twal u tqal, nizzilthom waħda waħda, u, bil-ghajjnuna tas-suldati fer-rajthom bħas-soltu. Mbagħad billi dawk il-qfief huma tqal imqar battala, is-suldati, bħal drabi oħra għenuni ner-fagħhom fuq spalti u, hekk, intellagħhom waħda waħda sa fejn il-karettun. Imma dalghodu x-xitan ried idahħal denbu. Tafu dawn l-inglizi x'kull waħda jagħmlu; riedu jidħku dahħa, imma jien għamilthielhom b'irguliġa. Mhux li jehduni fuq demm id-dars, anzi, mil-lum, iktar jibdew iduru miegħi.

Mela, x'għamlu! Fil-waqt li tiela' bit-tieni qoffa fuq spallejja, ftehm u bejniethom u wiehed minnhom, daqsxejn ta' zagħzugh ta' xi tmienja u għoxrin sena, il-gmiel tiegħu—mhux għax meta kont bħalu jien ma kienx fini golf daqsu—imma ħallini minn dan; mela dax-xitan ta' suldat megħjun minn shabu li kienu jidħku minn taħt dahħal f'waħda mill-qfief li kien għad baqa isfel biex jien inħossha itqal it-telgħa kollha, u, jekk hawn xi hadd min-kom li ra din it-telgħa jaf x'igifieri titlagħha mgħobbi b'qoffa hekk kbira u b'golf bħal dak go fiha.

Jien, meta tellajt dik li kelli fuq spalti, inzilt għal oħra; u sajjem sajjem, għax s'issa ma kont naf b'xejn, inzilt fuq rigli l-wiehed, haddant il-qoffa li huma newluli, battejt għal fuq spalti, u b'rasi mmejla n-naħa l-oħra qomt biex nibda tiela'.

Jiena mill-ewwel rajthom donnhom ma jistgħux iżommu bid-dahħ, fl-istess ħin ma jridux juru li qegħdin jidħku, imma billi ma ninqalâx wisq bl-ingliż ma kellimthom xejn u bqajt tiela' nitbissem go fija għad-dahħ li smajthom ifaqgħu warajja.

Ma l-iskossi li bdejt nieħu jien u tiela', hassejt li dak li kien għewwa, kienet xi haġa ħajja. Minnufih ġieni wkoll quddiem għajnejja li wiehed mis-suldati meta nzilt għal din il-qoffa ma kienx hemm u, fkelma waħda għaraft il-borma kollha, imma ma tkellimt xejn u bqat tiela'.

Malli wasalt fuq il-quċċata battejt il-qoffa għal l-art mhux hdejn l-oħrajn imma iktar l-isfel fejn kienet tibda n-nizla, u x'waħda din, b'dak it-toqol li kellha go fiha baqgħet niezla titgerbeb l-isfel qisha sajjetta, u f'kemm trodd salib kienet isfel.

Kieku dawk is-suldali kienu maltin, forsi kien jispiċċalhom id-daħk kollu; imma kienu nglizi, u meta raw il-qoffa niezla titgerbeb, iktar bdew ighajjtu u jidhku; mhux bija, imma b'dak il-miskin li ried jagħmilha tal-ħelu.

Ix-xorti riedet li l-qoffa meta kienet għoddha waslet isfel ħabtet ma' xi żrar, ilwiet fil-giri tagħha, u flok baqgħet sejra tistabat b'dik is-saħħa kollha mal-ħajt, baqgħet diehla fil-bitħa, u hemm waqfet. Dik il qoffa minn gewwa kienet kollha ponot tal-qasab, u ma ngħidilkomx kif ħareġ, jew aħjar, kif ħarguh lil dak is-suldat minn hemm gew.